

<https://doi.org/10.15407/mineraljournal.41.01.071>

УДК 550.93 : 551.71/.72

Л.М. Степанюк

Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України

03142, м. Київ, Україна, пр-т Акад. Палладіна, 34

E-mail: stepaniuk@nas.gov.ua

ДЕЯКІ КРИТИЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО СТАТТІ

В.П. Кирилюка, М.И. Богдановой, Е.И. Савиной

"Петропарагенезисы и возможная природа суперкрупных формаций побужского гранулитового комплекса (западная часть Украинского щита).

Статья 1. Общие сведения и породный состав петропарагенезисов"

Зроблено ряд зауважень щодо концептуальних положень зазначеної в заголовку статті. Зокрема заперечується можливість ототожнення геологічних розрізів, побудованих на результатах польових спостережень, зі стратиграфічними розрізами, оскільки в геологічних розрізах високометаморфізованих асоціацій порід присутні інтрузивні тіла метаморфізованих магматичних порід, часто метасоматити. Окрім того, висловлюється альтернативний погляд, щодо фундаментальної основи виділення петропарагенезисів, а саме парагенетичними слід вважати породи, що не лише знаходяться поруч, але, що головне, утворилися одночасно.

Ключові слова: петротипи порід, стратиграфічні підрозділи, критичні зауваження.

Названа стаття продовжує дискусію, започатковану листом В.П. Кирилюка [1] і продовжену в ряді публікацій, в яких були висвітлені альтернативні погляди як щодо стратиграфічного розчленування, складу та характеру співвідношень між відомими стратиграфічними підрозділами, так і стосовно генезису деяких петротипів порід, а саме зеленолевадівської товщі = лейкогранулітової формації [4, 5]. У цих статтях окреслено ряд проблем, які варто обговорити в першу чергу, бо саме їх вирішення дало б змогу віднайти спільний знаменник для побудови загально визнаної схеми стратиграфічного розчленування порід гранулітової асоціації Побужжя. На превеликий жаль, В.П. Кирилюк знову і знову, щоправда в інших виразах, повторює свої концептуальні положення, знехтувавши окреслені в останніх публікаціях [4, 5] спірні питання. Тим не менше, не аналізуючи повністю викладене в рецензованій роботі, оскільки все це висвітлене і в монографії [3] і пізніших працях В.П. Кирилюка

(див. посилання), зазначимо таке. По-перше, хотілося б прояснити, що стоїть за виразом "геологические данные", який В.П. Кирилюк практично повсюдно протиставляє насамперед радіогеохронологічним даним, як наприклад "...во многих случаях результаты такого датирования, точнее — интерпретация этих результатов — входят в противоречие с геологическими данными о взаимоотношениях и относительной возрастной последовательности стратигенных комплексов, к возрастному сопоставлению комплексов...". Об'єктивними геологічними даними (фактами), на наш погляд, є польові спостереження чергування та характеру контакту (різкий, поступовий, розпливчастий тощо) певних петротипів порід та інструментальні виміри залягання цих контактів. Побудовані на цих фактах розрізи є геологічними розрізами, вони не несуть інформацію про "...взаимоотношениях и относительной возрастной последовательности...". Останнє, як і думка про те, що "Представления о дометаморфическом формировании стратигенных метаморфических комплексов всегда являются гипотезой"

© Л.М. СТЕПАНЮК, 2019

тетическими, или вероятностными...", є продуктом інтерпретації та в багатьох випадках фантазії. Саме це є, на наш погляд, основною причиною того, що ні результати геолого-формаційних досліджень "...ни сами геолого-формационные исследования так и не нашли широкого применения в практике изучения Украинского щита". Переведення геологічних розрізів, наприклад розрізу між селами Хащувате та Завалля, в ранг стратиграфічного є неправомірним і непереконливим для геологічної спільноти.

Викликає подив, на підставі чого виділяються парагенезиси порід — петропарагенезиси: "*Парагенетическая связь членов петропарагенезисов устанавливается эмпирически, на основании многократного наблюдения в разрезах сочетаний близких по составу пород в одинаковых или сходных закономерных отношениях (переслаивание, в том числе ритмичное, постепенные переходы, направленное изменение соотношения пород в разрезе и др.)*". На наш погляд, парагенетичними варто вважати породи, що знахо-

дяться поруч, але, що головне, *утворилися одночасно*. Суперечить петрологічним та ізотопно-геохімічним даним твердження авторів, що "*...большая часть ультраметаморфических образований побужского комплекса возникла преимущественно в результате квазиизохимической перекристаллизации и отчетливо наследует исходный состав замещаемых стратигенных образований*". За результатами петрологічних досліджень ці утворення — ендербітогнейси (палеоархейські ендербіти) є респітовими породами після вилучення з первинного субстрату евтектоїдного гранітного розплаву на попередніх або пізніших стадіях ультраметаморфізму [2]. Цей висновок підтверджено і результатами ізотопно-геохімічного вивчення як порід гранулітової асоціації Побужжя, так і двопольовошпатових гранітоїдів Середнього Придніпров'я та Побужжя, які, вірогідно, і утворилися в результаті кристалізації зазначеного вище евтектоїдного розплаву [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кирилюк В.П. Відкритий лист членам Бюро Національного стратиграфічного комітету України та геологам-докембристам. *Геол. журн.* 2017. № 4. С. 88—99.
2. Кривдік С.Г., Кравченко Г.Л., Томурко Л.Л., Дубина О.В., Загнітко В.М., Рокачук Т.А., Шнюкова К.Є., Мінеєва В.М. Петрологія і геохімія чарнокітоїдів Українського щита. Київ: Наук. думка, 2011. 216 с.
3. Лазько Е.М., Кирилюк В.П., Сиворонов А.А., Яценко Г.М. Нижний докембрий западной части Украинского щита (возрастные комплексы и формации). Львов: Вища шк., 1975. 239 с.
4. Пономаренко А.Н., Гинтов О.Б., Степанюк Л.М. О так называемых "лейкогранулитовой формации" и "зеленолевадовской свите" раннего докембрия Украинского щита. *Геофиз. журн.*, 2018. 40, № 5. С. 47—70.
5. Степанюк Л.М. Проблеми стратиграфії та геохронології Українського щита. *Мінерал. журн.* 2018. 40, № 1. С. 16—31. doi: <https://doi.org/10.15407/mineraljournal.40.01.016>
6. Степанюк Л.М., Котвіцька І.М., Андреев О.В., Курило С.І., Грінченко О.В. Зріла континентальна кора і джерело калію. *Мінерал. журн.* 2018. 40, № 4. С. 79—88. doi: <https://doi.org/10.15407/mineraljournal.40.04.079>

Надійшла 24.01.2019

REFERENCES

1. Kyrylyuk, V.P. (2017), *Geol. zhurn.*, No. 4, Kyiv, UA, pp. 88-99.
2. Kryvdik, S.G., Kravchenko, G.L., Tomurko, L.L., Dubyna, O.V., Zagnitko, V.M., Rokachuk, T.A., Schnyukova, K.Ye. and Mineyeva, V.M. (2011), *Petrologiia i geochimii charnokitoyidiv Ukrainського shchyta*, Nauk. dumka, Kyiv, UA, 216 p.
3. Lazko, E.M., Kyrylyuk, V.P., Sivoronov, A.A. and Yatsenko, G.M. (1975), *Lower Precambrian of the western Ukrainian Shield (age complexes and formations)*, Vyshcha shkola, Lviv, UA, 239 p.
4. Ponomarenko, A.N., Gintov, O.B. and Stepanyuk, L.M. (2018), *Geophysical Journ.*, Vol. 40, No. 5, Kyiv, UA, pp. 47-70.
5. Stepanyuk, L.M. (2018), *Mineral. Journ. (Ukraine)*, Vol. 40, No. 1, Kyiv, UA, pp. 16-31. doi: <https://doi.org/10.15407/mineraljournal.40.01.016>
6. Stepanyuk, L.M., Kotvitska, I.M., Andreev, A.V., Kurylo, S.I. and Grinchenko, O.V. (2018), *Mineral. Journ. (Ukraine)*, Vol. 40, No. 4, Kyiv, UA, pp. 79-88. doi: <https://doi.org/10.15407/mineraljournal.40.04.079>

Received 24.01.2019

Л.М. Степанюк

Институт геохимии, минералогии и рудообразования
им. Н.П. Семеновко НАН Украины
03142, г. Киев, Украина, пр-т Акад. Палладина, 34
E-mail: stepaniuk@nas.gov.ua

НЕКОТОРЫЕ КРИТИЧЕСКИЕ ЗАМЕЧАНИЯ КАСАТЕЛЬНО СТАТЬИ

В.П. Кирилюка, М.И. Богдановой, Е.И. Савиной

"Петропарагенезисы и возможная природа суперкрупных формаций
побужского гранулитового комплекса (западная часть Украинского щита).
Статья 1. Общие сведения и породный состав петропарагенезисов"

Сделан ряд замечаний относительно концептуальных положений указанной в оглавлении статьи. В частности, отрицается возможность отождествления геологических разрезов, построенных на результатах полевых наблюдений, со стратиграфическими разрезами, поскольку в геологических разрезах высокометаморфизованных ассоциаций пород присутствуют интрузивные тела метаморфизованных магматических пород, часто метасоматиты. Кроме того, высказывается альтернативный взгляд относительно фундаментальной основы выделения петропарагенезисов, а именно: парагенетическими следует считать породы, которые не только находятся рядом, но, что главное, образовались одновременно.

Ключевые слова: петротип пород, стратиграфические подразделения, критические замечания.

L.M. Stepanyuk

M.P. Semenenko Institute of Geochemistry,
Mineralogy and Ore Formation of the NAS of Ukraine
34, Acad. Palladin Ave., Kyiv, Ukraine, 03142
E-mail: stepaniuk@nas.gov.ua

SOME CRITICAL NOTES ON ARTICLE

Kyrylyuk V.P., Bogdanova M.I., Savina E.I. "Petroparageneses
and Possible Origin of the Bug Area Granulite Complex Supercrustal
Formations (Western Part of Ukrainian Shield).

Article 1. General Information and Rock Composition of the Petroparageneses"

Some remark about basic concepts mentioned in paper title are made. In particular, possible identification of geological sections made on results of field evidences with stratigraphic sections is denied, that is based on the presence of intrusive bodies of metamorphosed magmatic rocks, frequently metasomatites, within geological sections of highly-metamorphosed associations. In addition, the alternative view on fundamental basis of petroparageneses substantiation is expressed. Namely, the term paragenetic is proposed to be applied for of rocks which are not only occur close lybutare formed simultaneously.

Keywords: petrotypes of rocks, stratigraphic subdivisions, critical remarks.